

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Ex intellectiua substantia præcisè volitiuam legitimè demonstrari; sed
non à Recentioribus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN II.

Ex intellectu substantia præcisè volitivam legitime demonstrari; sed non à Recentioribus.

1. Præfixa conclusio concors est Thomistarum vtriusque scholæ, & recentis Dominicane & antiquioris, quam schola Iesuitica sectatur, & rictus, & reliquorum inter communitis; si nescio, quos Recentiores inaniura subtilitatum ab antiquis neglectarum, quamvis ignotum amatores excipias, nempe in manuscriptis pauculos. Sane vero pro illationis legitimitate præter Dominicos omnes Interpretes Albeldam, Disceaturn cursum Carnelitanum in Dialectica, & Zumelem, Molina, Valquez, Valencia, Arrubal, Heriz, Gnanados, & Falolus in 1. p. ad quæstionem, & articulum citatum. Suarez de attributis positivis cap. 6. Ruiz de voluntate d. 1. à muna. Recapitulum de voluntate lib. 2. q. 1. cap. 3. Quirios tom. 1. p. tract. 1. d. 1. 6. sect. 3. Antonius Perez Vallende in 1. p. de volunt. d. 1. cap. 3. Et sane hanc esse vetustissimam Petri sententiam constat ex Athanasio, cum tanquam dogma supponendum potius, quam disputandum trahente tract. de definitionibus columna 4. *quæstio in illis constet quod am voluntate dicitur.* Athanasius alter (seu potius Anastasius) Synaita lib. de via d. 1. cap. 1. *Per hanc est omnia, quod intellectu prædictum est, etiam volendi potentia prædictum esse.* Nam voluntas omni rationali naturæ inest essentialiter. Fulgentius 1. ad Monim. de duplici prædestinatione c. 18. ita de rationali animo scribit. *Neque enim ei inesse posse voluntatis ratio, nisi ei posset inesse creatoris di-*

2. Est autem explorata adeo, atque naturæ rationali congenita veritas, & notitia hæc sit, tamen nonnulli, vel Recentiorum apparentibus contra illam rationibus timore vel propriorum discursum amore defectentes, illationem ex intellectu ad volitivum non ita solide probant: quo fit, ut rem antiquorum Patrum, & Scholasticorum iudicio (quare & nostro) certam ad solam, vt summum, reducantur probabilitatem: idcirco huiusmodi discursum imbecillitas ostendenda primum hic est: ne quis deinceps illis, quasi quassatis calamis innitatur. Præterea ex his est, quam excogitavit Antonius Perez Vallende, secundamque probationem esse voluit cit. d. 1. c. 2. Quia, si esset possibilis substantia intellectiva non volitiva, esset in rerum natura: at non est in rerum natura, vt patet: ergo nec possibilis: Antecedens probat ex naturali appetitu excellentiæ, quam creata omnia habent, cui non satisfieret respectu hominis (qui ex creatis infima rationalium creaturarum est) si non esset producta substantia rationalis, seu intellectiva inferior, si possibilis sit: siquidem non esset in rebus, vnde hominem præstantiorem aliquam, nec omnium rationalium infimam speciem esse dignoscitur, verum appetitus naturalis ille excellentiæ comparatus respectu inferiorum communiter in Philosophia, & otiole ratio ac inepte analogie est, nec vlla ratione Philosophica vquam probanda.

3. Quis enim sanus, censet lapidem vel truncum naturæ hoc excellentiæ appetitu exigere adeo, vt omnes substantiæ species possibiles ipsi interiores de facto producantur, & de non productis naturali, & metaphorica consideratione tritari, non secus ac, cum sursum, extra centrum locantur? ac de Deo, quasi ipsi iniurio, in animi ciulum conquiri posse? Quod ipsum de individuis, nisi vique ad imperfectissimum in specie quavis productum a Deo esse, atenuis siquid aliud individuus alius perfectiora & perfectiora, & subinde imperfectiora in infinitum esse, probabilissimum est: & tamen nec infinita individua substantia in productis, & producendis simul sumptis esse certum est. Secundo inter quamvis speciem ex

productis proxime inferiorem ad proxime superiorem infinitas alias species perfectiores, & perfectiores possibiles esse (v.g. inter hominem & Angelum) ac subinde imperfectiores, & imperfectiores à perfectiori ad proxime imperfectiorem ex productis (v.g. inter hominem, & brutum) concors Philosophorum sententia est: & quidem eis omnibus intermediis speciebus productis magis sanè perfectioris excellentiæ eminet, & tamen producta de facto non sunt. Nec satisfacit Ant. Perez argumentum tenere solum de notabiliter perfectioribus, & imperfectioribus, cuiusmodi intellectiva solum substantia esset respectu etiam volitivæ. Etenim gratis ista omnino limitatio est, & contra rationem assignatam: ex infinita enim multitudine inferiorum specierum producta mirum in modum superioris excellentiæ emineret, & claresceret. Denique ex eo excellentiæ appetitu naturali rebus omnibus indito perfectione maiori superiorum specierum naturalis Metaphoricus liuor, & invidia in proximo est, nullamque creaturam de sua perfectione, & sorte naturali contentam esse, sed querulam. Quod ultra ridiculum videtur iniuriosum creatori; sed, fictio eo generali rebus excellentiæ appetitu admisso, cum ea excellentiæ in prædictis cuiusque essentialibus respectu alterius sit, non autem in contingentia alterutius productione inferiori specie producta, sola eius, atque essentialium suorum possibilitate admittenda eminentiæ perfectioris atque appetitus illius fatietas consisteret: secundo ex iure naturali entium ad aliquid à Deo accipiendum huius à Deo appositio non intererit: vt patet in igne Babylonicis, & aliis pluribus. Est siquidem ius illud precarium solum, non iuris stricti, & exactiui cui, vt sapie, semper potest Deus non annuere.

4. Probat secundo Ant. Perez consequentiam suam appolita negatione existentie intellectivæ solum substantiæ ad eius impossibilitatem: quia non potuit vniuersum sistere in substantia solum intellectivæ; quin ad volitivam ascenderetur, quæ sola apta ad Dei laudes, & obsequia est: ac proinde huius existentia deberet existentie vniuersi, ergo citius existentie substantiæ etiam volitivæ deberet existentia substantiæ solum intellectivæ: probat: quia ex antecedenti supponitur subiectio in essendo substantiæ solum intellectivæ ad intellectum etiam volitivum, cuius correlata est dignitas substantiæ intellectivæ etiam volitivæ subiectionis illius substantiæ solum intellectivæ ad ipsam, contra quam fieret, si non produceretur, cum esset possibilis. Hæc etiam ratio analogica est, & pia vel potius inepta super factis meditatio, & tamen negari nequit, quia Deus sicut tota antea æternitate illaudatus à creaturis absque vlla sui, suæque celsitudinis summa iactura præcellerat, ita potuisset absque eis perseverare per æternitatem: ac proinde solum naturæ irrationalis condere, si vellet, vel nullas condere potuisset. Secundo male inferitur inde natura subiectio in essendo naturæ solum intellectivæ ad simul volitivam, cui in hac naturalis eius subiectionis dignitas responderet: cum ea subiectio non ex ipsarum naturarum præcisè, sed ex sine laudum suarum liberè in vniuersi creatione sibi à Deo præstituto fuisset, in antecedenti dicatur.

5. Sed si naturalis in altera dignitas, in altera verò subiectio in essendo foret solum interteretur naturam intellectivam absque volitivam naturaliter esse non posse; non autem è contra, non posse volitivam absque solum intellectivam existere, vt opus ad intentum erat. Denique probaretur totum: posset Deus naturali dignitati, & existentie substantiæ intellectivæ volitivæ non annuere, atque eam produceret, quin solum intellectivam possibilem condere: quo à negatione existentie de facto ad negationem possibilitatis eneruatur consequentia. Hanc Doctores præcipuam probationem, in qua proinde diuindum caput illud absumptis longius persequutus sum, quam par forte esset, ne in octo aliis reliquis probationibus eiusdem capitis confutandis capita, & meum, & lectorum incallum fatigarem. Huius enim examine, & exemplo hominis genium & ingenium subtile, exoticum tamen, disgnosci satis potest; ne quis ad singulares eius discursus offendar, illud nunc de octo reliquis conclusionis præsentis probationibus dicere satis fecerit. Nihil eorum in singularibus discursibus, & ingenuis quidè atque elaboratissimis subiectionibus, absumptis

6 Controu. IV. de voluntate Dei,

quod negari, vel distinctione saltem tantum in sensu inuicem ad inferendum admitti facile non possit; nisi quandoque communia aliqua, & quae ad manum Philosophis Doctis sunt, tangit.

6. Praecedentis exemplo Antonius Quiros sect. 3. probationes communes, & faciliores contemnens, principium illud omnem intellectum possibilem cognoscituum esse boni convenientis cognoscit, ac proinde boni à se amabilis, & appetibilis ita ex proprio penu probat: quia implicat cognitio quantumvis pure speculatiua, quae non proponat cognoscitui obiectum aliquod ipsi identificatum; ergo ipsi bonum, & conueniens, ac proinde amabile: nil enim cuique magis conueniens, & amabile quam ipse sibi: imò inde reliqua cuique rei conuenientia, & amabilia, magisque, vel minus talia, quod magis ad esse rei, & eius conseruationem minime conducunt. Antecedens probatur: quia nil ab aliquo cognoscitur, ac iudicatur, quo se illud cognoscere non innoteat cognoscitui, uti à fortiori ex memoria praeterite cognitionis, & ex configuratione per copulam temporis, quo iudicium à cognoscite exerceatur, probatur. Siquidem in actu quis cognoscit se cognoscere, & tempus, in quo ipse est, dum iudicat, nec memoria cognitionis à se habita, nec configuratione temporis, in quo iudicat, per copulam esse valebit, ut Controu. I. d. de immutabilitate Dei, ac ulterius Controu. 2. non semel ostendebamus. Notat autem Quiros cognitionem de ipso cognoscite, in quouis iudicio necessario admittendam, esse solum cognitionem quoad an est, & confusam, non autem quoad quid est, & explicitam de cognoscite, & indicante ipso.

7. In hoc explicando, atque à variis obiectionibus vindicando duas fere totas sectiones, tertiam, & quartam impendit hic Doctor operae pretio non magno. Primo: quia solidae illationis ex intellectu ad volituum probationes, seu demonstrationes ab impossibilitate cognitionis, quae pure speculatiua sit, nec ostendat aliquid amabile, seu conueniens cognoscitui vitra veritatem ipsam cognitam, & expresse representatam, minime pendent. Nec si penderent huius probatione opus esset: cum in ipsa veritatis speculatione, ac deprehensione euidenti, cuius ita assequenda intellectus praecise, quia talis necessarii foret, latet illi, & de deprehensa veritate gaudium, & nondum apprehensa studium esset, quae sine appetitu, seu voluntate esse non possent, uti certam sequenti videbimus. Deinde specialis recentioris huius probatio adeo est à demonstratione, quam indagamus, aliena, ut vel eius probabilitas vacillet.

Primo enim eadem cognitione, qua quis veritatem speculatiua assequitur sibi quae formaliter representat absque cognitione reflexa diuersa, nequit directa illa cognoscitui representari, ipsaue sui ipsius aliquo modo obiectum cognitum esse: id enim, ut vidimus Controu. 2. create cognitioni repugnat, soliusque Diuinae proprium est: verum quidem est, tunc temporis simul cognosci posse à cognoscite cognitionem; sed alia solum cognitione reflexa ab eius speciebus memoriae postea inferuntur, ut communis Philosophia docet, oriunda: neque ita tunc necessario ab eis oriunda, ut si ab eis vehemens speculatio obiecti sit defecta attentionis potentia incognita speculatio praesens saepe non transeat, est enim exercitium representandi obiectum non seipsam, quam, ut dixi, nequit. Sed illud magis improbabile, seipsam quemvis in cuiusque obiecti contemplatione aliquo modo cognoscere, cum experiamur, cum in nobis, tum in aliis omnibus contemplationis, siue naturalium, siue supernaturalium, & diuinarum rerum deictos, sui prorsus obliatos contemplationibus diu saepe insituisse: imò & à se, & sensu omni alienos ab obiectis, deprehensisque veritatibus, quandoque raptari, quandoque verò in praerupta vel flumina, barathraque incidisse: illud verò de configuratione praesentis temporis in iudicio quouis de praesenti habito per copulam est importati, inuoluntarium est, ut tunc per illud iudicium cognoscei à se iudicantem probetur: nam certe configurationem tempus praesens per copulam diuersum à cognoscite est, neque ipsi duratio intrinseca, quae fors ab ipsa se non differt, ut nonnullis placet, non nihil, sed extrinsecum, quod durationum suarum cunctis creaturis communis mensura est, in qua obiectum durat, & durare, atque esse per copulam (si de praedicato contin-

genti iudicium sit) consignificatur; non autem iudicatus potius quam asinus, vel mulca, quae eidem communi mensurae coexistunt. Verum quidem est ex iudicio à se tunc habito posse ipsum, & reliqua discursu euidenti inferre, tunc ipsum existere, vel postea demonstrare pro tunc existisse. Planius haec discursus huius Recentioris, atque expeditis, confutatur, quam illa, quae malis replicis instantisque sibi tota sect. 4. obiecit, & soluit.

CERTAMEN III.

Planiores, pleniores, & communiores
illationis volitui, & intellectui
demonstrationes.

1. Prima demonstratio & de se, & ex S. Th. auctoritate sit, quam ipse formauit, nosque explicamus certam. 4. & 5. siquidem omni creatura substantiali suis finis, & bonum, seu commodum, siue naturae proportionatum responderet, ut patet creatorum omnium facta iudicatione: atqui bonum hoc nequit creaturis ipsis identificari; alioqui natura, & essentia sua essent felices, & beatae, quod proprium est Dei; ergo omni creatura substantiali in suo esse actuali constituta per suam formam actualem responderet bonum, & felicitas vterior in aliquo extra ipsam constituta; ergo & inest omni creaturae substantiali in actu per formam constitutae proportionatus ipsi appetitus, & inclinatio ad suum illud bonum prosequendum, cum abest, gaudendumque de ipso, cum adest. Consequentia haec euidens est, quia bonum cuius, & appetibile suo modo ab ipso idem prorsus est: ut implicat esse aliquid appetibile suo modo ab eo, qui nullo modo appetitum habet. Atqui, & si appetitus, & inclinatio in naturis substantialibus, & insensibilibus non sit vitra formam, qua in suo esse actu constituntur; est in naturis omnibus sensibilibus, & animalibus, qua talibus, quae in sua commoda, & felicitatem ut cognitam, & libere representatam duci solum possunt, ut illam appetant ac appetere proxime, & expedite absolute possunt, eius boni, & felicitatis cognitio solummodo expectanda est. Ergo, quia actu constituta animalis actu intelligent, siue sentiens intelligitur, intelligitur proxime expedite absolute potens prosequi sua commoda, & felicitatem: ut autem primum sensitiua, seu intellectiva intelligitur absolute, & si non adeo proxime, & expedite, appetitus seu volitua sui commodi, & felicitatis, siue cum appetant voluntate intelligi debet.

2. Eadem fere demonstratio continetur verbis illis Fulgentii recitatis certam. 2. n. i. fine, neque enim a (rationali substantia) inesse illatenus ratio possit, nisi eo ipso, si creatoris inesse dilectio: quia Deus, nimirum, creatura rationalis, quae talis, siuam felicitas, & obiectiva beatitudo est: ergo, & summe ab ipsa amabilis: ergo implicat dari intellectum, seu rationale siue volituum, siue abique voluntate: quia abique hac nequit Deus ab intellectu, seu rationali creatura amari, ac proinde nequit ab eo amabilis absolute, neque summe amabiliter, quae eius suprema obiectiva beatitudo; quod implicat cum antecedenti subsumpto, quod probatur immo exploratum cunctis Sapientioribus Philosophis, & Theologis est: qui concordantes probant summum bonum Deum propriam felicitatem, & obiectivam beatitudinem rationalium creaturarum, quae de facto conditae sunt, (hominum scilicet, & Angelorum) ex solo rationalis praedicato communi, quod omni speciei rationalium competi, non autem ex specialibus specierum sub illo constitutorum praedicatis; nullum autem intellectum, quod rationalis non sit, esse sine implicatione potest.

3. Demonstratio tertia sit ex natura, & sphaera obiectiua intellectus qua intellectus, seu intellectui praecise omnino intellectuum boni, & conuenientis cognoscitui est natura sua illius appetituum, omne autem intellectum praecise, quia tale, est natura sua cognoscituum boni illi